

Norge

PENGER FRA STATEN: Norsk landbruk er ett av de mest subsidierte i verden. På New Zealand får ikke bøndene statlige penger for å drive med landbruk. Her fra Gimsøya i Nordland.

FOTO: BILLY JACOBSEN / NRK 2009

– Kan ikke sammenligne landbruket i Norge og New Zealand

Landbruksforsker Margaret Eide Hillestad har ingen tro på at kutt i norske subsidier til landbruket får samme effekt som på New Zealand.

Siv Sandvik

Journalist

Publisert 18.05.2014, kl. 19:22

Oppdatert 18.05.2014, kl. 20:43

– Jeg har ingen tro på at nød lærer naken kvinne å spinne, sier forskeren til NRK.

Søndag forteller NRK historien om hva som skjedde etter at New Zealand kuttet de statlige overføringene til landbruket på

midten av 1980-tallet. Etter bare noen år økte lønnsomheten, og bondelaget på New Zealand hevder bøndene jobbet både mer effektivt og mer kreativt da subsidiene forsvant.

- **Bakgrunn: New Zealands bønder klarer seg helt uten subsidier**

Men Hillestad, som er prosjektleder i Agri Analyse som eies av Norsk Landbrukssamvirke og Norges Bondelag, stiller seg svært tvilende til at en slik hestekur vil ha tilsvarende effekt i Norge.

– New Zealand ligger på 42 breddegrad. I fjellet kan det ligge snø, men i store deler av landet har de ikke minusgrader på vinteren.

Det blir litt enklere når dyrene kan være ute hele året og hente maten selv, enn når bonden må sørge for mat gjennom vinteren, sier Hillestad.

– Det er rett og slett mer arbeids- og kostnadskrevende å drive med jordbruk i Norge enn på New Zealand, mener hun.

Mener norsk landbruk koster mer

Bakgrunnen for New Zealands subsidiekutt var en politisk og økonomisk krise. I 1984 ble drastiske grep tatt. Nærmest over natten gikk bøndene gikk fra å motta generøse subsidier, til ikke å få noe som helst fra staten til å produsere mat.

Gjelden til den enkelte bonde økte dramatisk, og som det kommer fram i boken «Public Concerns, Environmental Standards and Agricultural Trade» endte mange bønder opp på kortvarige støtteordninger som lignet på sosialhjelp.

På slutten av 1980-tallet hadde også staten egne ordninger som ga penger til bønder for at de skulle finne seg noe annet å gjøre.

Men allerede kort tid etter den dramatiske omleggingen, begynte bøndene på New Zealand å tjene mer penger enn de hadde gjort tidligere. Flere bønder startet med skog- og plantebruk. Samtidig fant de andre markeder å selge kjøtt og ull til, og eksporten til Asia og Australia økte kraftig.

TVILER: Ifølge Margaret Eide Hillestad er det mer kostnadskrevende å drive med landbruk i Norge enn på New Zealand. Hillestad er tidligere vararepresentant på Stortinget for Senterpartiet.

FOTO: AGRI ANALYSE

I dag er de tradisjonelle familiebrukene mindre vanlige, skriver avisen [New Zealand Herald](#). Stadig flere gårder kjøpes og drives av pengesterke personer med mange ansatte.

Hillestad peker på at en slik måte og drifte gårder på byr på andre utfordringer i Norge enn på New Zealand.

– Norge er et høykostland. Det gjør at arbeidskraften blir dyr. Vi kan ikke sammenligne det å gjete sauer her og der, når vi tar lønnsnivået med i betraktning, sier hun.

– Vi har ikke subsidier for bondens skyld

For Hillestad er det et viktig poeng at subsidiene fra staten ikke er der for bondens skyld. Slik hun ser det er det en pris skattebetalerne må betale for å få norskprodusert mat, levende bygder og åpne kulturlandskap.

– Jeg er ikke et øyeblikk i tvil om at norske bønder ville funnet seg noe annet å gjøre dersom subsidiene forsvant, men vi har ikke bønder for bondens skyld. Vi har dem for matvaresikkerheten og kulturlandskapets skyld, sier Hillestad.

Ifølge Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD) troner Norge på subsidietoppen. I fjor var subsidienivået på 63 prosent, noe som er tre ganger så mye som gjennomsnittet i OECD.

Men ifølge Hillestad kan ikke norsk matproduksjon betales gjennom matprisene alene. Noe må også fellesskapet betale i form av statlige overføringer, mener Hillestad.

– Når vi reiser på hytta, så vil vi jo se kuer på beite, vi vil se et åpent landskap, vi vil se blomstene i Hardanger, og vi vil se levende samfunn framfor gjengrodde skoger, sier forskeren.

VIS FLERE

Opphavsrett NRK © 2014

Ansvarlig redaktør: Thor Gjermund Eriksen

Nettsjef: Frank Gander (konst.)